

Atıf Bilgisi: Yener, İ. ve Geçer, E. (2021). TV dizilerindeki polis temsilinin polis eşleri üzerindeki “polis” algısına etkisi: Behzat Ç. dizisi örneği. *İNİF E- Dergi*, 6(2), 141-157.

TV DİZİLERİNDEKİ POLİS TEMSİLİNİN POLİS EŞLERİ ÜZERİNDEKİ “POLİS” ALGISINA ETKİSİ: BEHZAT Ç. DİZİSİ ÖRNEĞİ

İlkan YENER*

Doç. Dr. Ekmelel GEÇER**

DOI: 10.47107/inifedergi.887021

Araştırma Makalesi***

Başvuru Tarihi: 26.02.2021

Kabul Tarihi: 25.05.2021

Öz

İletişimin ayrı bir bilim olarak kabul edilmesinden günümüze kadar gelen süreçte, araştırmacılar tarafından çeşitli etki araştırmaları yapılmıştır. Etki yoluyla, bireylerde algı oluşturularak, farklı bir gerçeklik yaratılabilmektedir. Televizyon, yayımlanan programlar aracılığıyla kendi gerçeğini izleyicilere aktararak, bireylerin tutum ve davranışlarında değişikliklere neden olmaktadır. Televizyon dizileri de bu aktarım sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Bir meslek olmakla birlikte aynı zamanda kamusal düzenin önemli bir unsuru olan polislerin, toplumsal süreçte hem sosyal hayatları hem de iş yaşamları birçok mecrada olduğu gibi televizyon dizilerinde de işlenmektedir. Bu bağlamda, elinizdeki çalışmada, televizyonun izleyici üzerindeki etkisi, polisiye bir televizyon dizisi olan “Behzat Ç.: Bir Ankara Polisiyesi” dizisi aracılığıyla incelenmiştir. Söz konusu yapımdaki polis temsilinde sunulan gerçeklerle, polis eşlerinin gördüğü gerçeklerin ne ölçüde örtüştüğünün ortaya konması amaçlanmıştır.

Makale, televizyonda temsiller yoluyla sunulan gerçekliğin yarattığı etkinin aslolanına yakınlıkla ne yönde değiştiğini görebilmek açısından önemlidir. Çalışmada, veri toplama yöntemi olarak bireylerin sunduğu fikirlerin diğer katılımcılar tarafından geliştirilerek daha detaylı bilgilere ulaşma imkânı tanınması ve geniş bir bakış açısı sunarak büyük resmin görünmesini sağlayan odak grup görüşmesi tercih edilmiştir. Bu amaçla; Diyarbakır’da görev yapan 10 polis memurunun eşleriyle odak grup görüşmesi yapılmıştır. Çalışma sonucunda yapılan analizlerde Behzat Ç. dizisinde izleyiciye gösterilen olaylar ve karakterlerin, gerçek olay ve karakterlerle paralellik gösterdiği ancak karakterler yoluyla sunulan temsillerin gerçek hayattaki tutum ve davranışlarla her noktada örtüşmediği tespit edilmiştir. Bu nedenle dizilerde sunulanın gerçek hayatta bunu yaşayanlara mutlak bir etkisinin olmadığı sonucu ortaya çıkmış, televizyon ve izleyiciler arasındaki ilişkiyi çok boyutlu ele almak gerektiği, televizyonun yaratabileceği etkinin türünün ve derecesinin birçok etkenle birlikte değerlendirilerek anlaşılacağı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Televizyon Dizileri, Etki, Temsil, Gerçeklik, Polis

THE IMPACT OF POLICE REPRESENTATION ON TV SERIES ON POLICE SPOUSES POLICE PERCEPTION: THE CASE OF BEHZAT C. SERIES

Abstract

Since the communication is accepted as a separate science, various impact studies have been carried out by researchers in the process until the present day. Through “influencing” communication may create a different reality by creating perceptions in individuals’ minds. Television, via the programs causes changes in the attitudes and behaviours of individuals by conveying their own truth to the viewers. TV serials also have an enormous impact at this message conveying process. Because they have an important role in public order, policing concepts and the lives of officers are widely covered by media courses and in the TV serials. In this regard, this study examines the effect of television on the audience through analysing the Turkish criminal serial "Behzat Ç.: Bir Ankara Polisiyesi". Through this, we tried to reveal to what extent the facts presented in the police representation in the TV series "Behzat Ç.", a detective television series, overlap with the facts seen by the police spouses.

* Bağımsız Araştırmacı, E-mail: ilkanayaz@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-8360-0401

** Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, gecerekmel@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-3367-2236

*** Yazar / yazarlar, makalede araştırma ve yayın etiğine uyulduğuna ve kullanılan fikir ve sanat eserleri için telif hakları düzenlemelerine riayet edildiğine yönelik beyanda bulunmuştur.

The study is important in terms of understanding in which direction the effect created by the reality which is presented through representations on television changes as it gets closer to the original. Methodologically, we benefitted from *focus group discussion* as a method of data collection, which allows other participants to access more detailed information by developing ideas and that allows the big picture to be appeared by offering a broad perspective. The findings were reached via the data obtained as a result of focus group discussion with the spouses of 10 police officers located in Diyarbakır. The results suggest that although the representations of events and personalities are somehow in parallel with the “reality”, not all the characters match up with the policing activities and the police officers. Therefore, the outcomes also indicate that the media representation of policing does not crate a direct impact on the viewers, it is necessary to handle the relationship between TV and audience unidimensional and that the TV impact should be studied within a broader context through various factors.

Keywords: *Television Series, Effect, Representation, Reality, Police*

Giriş

Kitle iletişim araçlarının günlük hayat içerisinde daha yaygın kullanılır hale gelmesiyle beraber etki alanı da aynı oranda genişlemeye başlamıştır. Televizyonun hem görsel hem de işitsel duyulara hitap etmesiyle, izler kitle ya da izleyici dediğimiz bir kesim ortaya çıkmıştır. Bunun devamında ise; televizyon, izleyicilerin ihtiyaç duyduğu alanlara yönelmiş, haber, eğlence programları ve film gibi farklı türlerde yapımları sunmaya başlamıştır. Kişiyi sürekli olarak kendine baktıran bir kültürel aktarım ve etkileşim aracı olan televizyona, bu özellikleri ve sunduğu farklı alternatifler güç kazandırmaktadır. Televizyon bu gücüyle gerçeklik konusunda izleyicide olumlu ya da olumsuz bir algı yaratarak, bireylerin duygu, tutum ve davranışları üzerinde büyük oranda bir etkileme gücüne sahiptir (Barrett ve Braham’dan aktaran Arslan, 2006, s. 4).

Özellikle felsefe alanında çok sık sorulan bir soru olan gerçeğin ne olduğuyula ilgili olarak net bir cevap verilememektedir. Varlıkların yansıması ve bunun birey tarafından algılanması olarak değerlendirilebilecek (Erdem, 2012, s. 18) gerçeğin, fiziki varlığı yadsınamayacak şekilde gözle görülür ve elle tutulur olan nesne, olgu ya da olaylar olduğu söylenebilir (Otan, 2013, s. 3). Bununla birlikte, nesnelere ile başka nesnelere arasında gerçekleşen bilinçli deneyimlerin algıyı oluşturduğunu, bir kişinin doğru olduğunu düşündüğü bir şey için başka bir kişinin doğru olmadığını düşünebildiği görülmektedir. Bu nedenle gerçekler ile algılananların farklılıklar gösterebildiğini, algıların insan zihninde yeni değerler yaratabildiği ya da olan değeri yok ettiği ve algılanan şeyin, algılayan kişide ifade ettiği anlamın zaman içinde dönüşebildiği veya yeniden inşa edilebildiğini de söylemek mümkündür (Tunç ve Atılgan, 2017). Bunun farklı kişilikler, farklı kültürler, farklı yaşamışlıklar gibi birtakım nedenlerinin olmasının yanı sıra; aslında kısa manada *algı*, duyu organlarımız vasıtasıyla taşınan duysal verilerin yorumlanması ve çevredeki uyaranları anlamlandırma süreci olarak tanımlanabilir (Arkonaç, 2003, s. 72).

Zihnimizde kendine özgü değerler oluşturan, bir problemi hem yaratan hem de çözen algılar, bireye ne gördüğünü, neye ne kadar inanacağını ve bir şeyi nasıl yorumlayıp nasıl davranacağını göstermektedir. Birey açısından baktığımızda, insan, çevresinden sürekli bir bilgi edinme çabasındadır. Topladığı bilgiyi, kişiliği, kültürü ve tecrübeleriyle bir araya getirerek önce işlemekte ve ardından anlamlı bir bütüne dönüştürmektedir. Bireyin bilgiyi elde ettiği çevreyi algılaması ve bunu yorumlamasındaki öğelerden birisiyse iletişimidir. İletişim, bilinçli ya da bilinçsiz şekilde bireylerin birbirlerine duygu ve düşüncelerini aktarma sürecidir (Baltaş ve Baltaş, 2007). Aslında kaynak ve alıcı arasında geri bildirim dayanan ve süreklilik arz eden bir mesaj alışverişi olan iletişim, sahip olduğu özellikler bakımından bireyin dış dünyaya ilişkin algısının oluşmasında da önemli bir yer tutmaktadır. Lang, algının oluşum sürecinde çevreden alınan ya da edinilen bilginin etkin rolü olduğunu söylerken, Berger ise yine çevreden edinilen bilginin %80’den fazlasının görsel duyumuyla algılandığını ifade etmektedir (Kayapa ve Tong, 2011). Çalışmanın

amacının bireylerde oluşturulan algının gerçeklikle uyumluluğu olduğu düşünüldüğünde, bir kitle iletişim aracı olan televizyonun bu konudaki etkisini ölçümlenebilmek bu nedenlerden dolayı önem arz etmektedir.

Kitle iletişim araçlarının bireyler üzerindeki etkisine yönelik McCombs ve Shaw'ın *Gündem Belirleme Kuramı*, Elisabeth Noelle – Neumann'ın *Suskunluk Sarmalı* ve George Gerbner'in *Kültürel Ekme (Yetiştirme) Kuramı* gibi birçok çalışma yapılarak medyada sunulan gerçekliğin bireylerdeki etkisi üzerinde durulmuştur. Gündem Belirleme kuramı ile medyanın herhangi bir konuya verdiği önemin, halkın aynı konuya vereceği önemin derecesini belirlediği ileri sürülürken, Suskunluk Sarmalı kuramıyla, bireylerin yalıtılma, ötekileşme ve toplumun dışında bırakılma korkusuyla algıladıkları kamuoyu baskısı karşısında davranışlarına yön verdikleri üzerinde durulmaktadır. Gerbner'in ortaya attığı Ekme Kuramında ise; televizyonun bebeklikten başlayarak bireylerin tutumlarını, eğilimlerini ve tercihlerini etkilediği savunulmaktadır (Bulduklu ve Karaçor, 2019). Özellikle, televizyonun izleyiciler üzerindeki etkisine yönelik çalışmalar yapan Postman'a göre (1994, s.44) düşünceleri ya da bilgileri, medya ile şekillenen kültürel ortamlardaki kamusal söylem biçimi, akılcı temellerden uzaklaşmaktadır. Bu bağlamda, medya ve özellikle televizyon aracılığıyla bireylerin gerçeklik algısı ve gerçeklik rasyonalitesi önemli bir değişim yaşamaktadır. Yani, medya etkisinde kalan bireyler, gerçek ile kurgu arasındaki ayrımı fark edememektedir. Böylelikle, izleyicide oluşan algı, medyanın gerçekliğin temsil eden değil, gerçekliği inşa eden olduğu yönündedir (Geçer, 2018, s. 107).

Televizyonda gerçekliğin yeniden inşa edilmesine, temsilden daha çok karşılaşıldığı düşüncesi ve televizyonun gerçekliği kurgulamasındaki paradoksal boyut, kitle iletişim araçlarındaki gerçekliğin tartışılmasını da beraberinde getirmektedir. Konuya olumlu yaklaşıldığı kadar eleştirel açıdan da bakılmakta olup, eğitim, demokratikleştirme, sosyalleştirme ve bilgilendirme anlamındaki olumlu özelliklerinin yanında, televizyonun, özellikle, mülkiyet temelinde ve egemen sınıfın ekonomik, politik ve kültürel çıkarlarına hizmet eden bir araç ve güç olduğu yönünde değerlendirmelere neden olmaktadır. Kitle iletişim kuramlarında eleştirel ekolün temsilcilerinden Williams, televizyonu yeni kârlı bir alan, ekonomide ürün ve hizmetlerin satış aracı olarak görürken, Gerbner, bir öykü anlatma sistemi, *gelecekteki tercihleri ve davranışları eken bir araç* olarak tanımlamaktadır. Bunların yanında Wasco'nun, sosyal, politik, ekonomik ve kültürel bir güç olarak gördüğü televizyon, Postman'a göre, toplumsal kültürü belirleyen, Baudrillard'a göre ise, *bireylerin olay ve olgular hakkında gerçeklik algısını etkileyen bir güçtür* (Karaboğa, 2016, s. 2077).

Görsel bir kitle iletişim aracı olan televizyon, gerçeklik algısını yayınladığı programlar aracılığıyla sağlamaktadır. Bu program türlerinden birisi olan *televizyon dizilerinin* diğer program türlerine göre birçok farklı yönü bulunmaktadır. Bireylerin günlük yaşamını konu edinmesi, dizilerin toplumda daha kolay kabullenilmesini ve televizyonun daha çok izlenerek bireyler üzerindeki etkisinin artmasını sağlamaktadır. Yine televizyon dizilerinin sık tekrarları, izleyicide, iletilen mesajın gerçek olduğu algısının oluşmasında önemli bir unsurdur (Kirtepe, 2015, s. 231).

1. Televizyon Dizileri, Temsil ve Gerçeklik

Bireylerde bilgiyi anlamlandırma süreci farklı şekillerde gerçekleşmektedir. Tecrübeler, inanışlar, alınan eğitim gibi kitle iletişim araçları da bu anlamlandırma sürecinde bireyler için önemli bir yer tutmaktadır. Televizyon ise anlamlandırmayı sunduğu temsillerle sağlamaktadır. Temsilin tasarlanması ya da inşası ile gerçeklik arasındaki bağ izleyicinin beklentisi ve televizyonun sosyo-ekonomik bakışı arasında gelişmektedir.

Yaşamla iç içe geçmiş televizyonda, temsil ile gerçeklik arasındaki sınır giderek belirsizleşmiş olup, gerçeklik algısının ortaya çıkmasında televizyon programlarının önemli bir etkisi olduğu düşünülmektedir. Temsil ve gerçeklik arasındaki diyalektik ilişkide, televizyon tarafından oluşturulan gerçeklik algısı “kurgusal gerçeklik” olarak ifade edilebilir. Ancak, televizyon programlarının içerisine serpiyen gerçeklik örüntüsünün, izleyici tarafından ne kadar gerçek algılandığı da sorgulanabilir bir durumdur. Bu noktada, televizyonun etkisini ve gerçekliği nasıl tasarladığı iyi analiz edilmelidir. Televizyonun anlatı yapısı analiz edilirken, anlatı kuramlarından hareket ederek televizyonun tekrarlanabilir yapılardan oluştuğunun üzerinde durmak gerekmektedir.

Televizyondaki göstergeler doğrudan izleyiciye seslenmekte ve bu yolla bir etki oluşturmaktadır. Televizyonda günlük yaşam ve doğal akışın sunumu bir süre sonra, anlatı yapısı içerisinde, izleyicileri ortak bir noktada buluşturmaktadır. Kurmaca veya kurmaca olmayan anlatımlarla izleyenlere düşsel bir dünya sunulmakla birlikte, aynı zamanda, yaşanan dünyaya ilişkin gerçeklikler de iletilmektedir. “Televizyon, Öldüren Eğlence” adlı kitabında Neil Postman (1999, s.48), televizyonun enformasyonları ne şekilde tasarladığı, aktardığı ve televizyon programlarının, yaşama biçimleri üzerinde ne tür etkilerinin olabileceği sorularını yöneltmekte ve program yapısının etkisi üzerine çıkarımlar yapmaktadır. Postman, programların formel gücü sayesinde televizyonun algılarımızı biçimlendirdiğini kabul etmekte ve bu şekilde, televizyon gerçekliği içerisinde önemli olmayan olaylar çok önemliymiş gibi sunulabilirken önemli olayların da önemsizleştirilebildiğini savunmaktadır. Televizyon, bu yolla sıradan veya sıra dışı olayları kitlelere medyatik veya sanal olaylar şeklinde gösterilebilmektedir.

Bir başka düşünür, Stuart Hall ise, temsili anlamı oluşturan ve aktaran bir “anlamlandırma süreci” olarak değerlendirerek, asıl olanın temsil olduğunu belirtmektedir (Hall’de aktaran Çelenk, 2005, s.81). Bu nedenle de medya tarafından tasarlanan temsilin, insanlar tarafından içselleştirildiği varsayılarak sunulanın gerçeklikten koparılmadan izleyiciye aktarılmasını önemli bulmaktadır. Temsil edilecek olan durumun, anlam ile çoğu noktada bağlantılı olduğu düşünülerek, anlamın ortaya çıkışı da bir süreç olarak değerlendirilebilir. Temsilin sunumuyla birlikte, temsil edilen bazen meşrulaştırılabilmekteyken bazen de farklı anlamlarda yeniden üretilmektedir (Polat, 2019, s. 79).

Bu durum sadece görsel iletişim araçlarından kaynaklanmamaktadır. Medya çoğu zaman gerçekliği, ürettiği temsil biçimleri ile taşımakta veya çarpıtmakta ya da yeniden inşa etmektedir (Göker, 2015, s. 268). Medyanın, toplumsal gerçeklikle kurduğu ilişkinin üç farklı paradigma bağlamında değerlendirildiğini belirterek liberal çoğulcu yaklaşımların medyanın toplumsal gerçekliği olduğu gibi yansıttığı ve sunduğunu; Eleştirel/Marksist yaklaşımların, medyanın toplumsal gerçekliği çarpıttığı ve bozduğunu; fenomenolojik yaklaşımın ise medyanın toplumsal gerçekliği inşa ettiğini savunduğunu ifade etmektedir. Bu yaklaşımlarla birlikte özellikle televizyon açısından değerlendirdiğimizde görmenin de gerçeklik algısına etkisinin altını çizmek gerekmektedir. Televizyonun görsel bir iletişim aracı olması, izleyicinin günlük yaşam içerisinde çeşitli zamanlarda televizyonla buluşmasını sağlamakta bu sayede televizyonun daha gerçekçi nitelik kazanmasına sebep olmaktadır.

Televizyonda sunulan programlar da gerçeklik algısına etki etmektedir. Televizyonda sunulan program türlerinden biri olan diziler için Esslin (1991, s. 70), televizyon dizilerinin bireyler üzerinde önemli bir gerçeklik yanılması neden olduğunu belirterek, “Televizyon dizilerinde yinelenen karakterler çoğu zaman izleyicinin tanıdığı

çoğu insandan daha gerçektir. Çünkü izleyiciler bu karakterleri gerçek tanıdıklarından daha iyi tanırlar.” demektedir.

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu’na (TRT) göre; konu, durum, kişiler veya tutum açısından birbiri ile ilişkili en az üç bölümden oluşan bir drama olan dizi, milyonlarca insanın rutin takiplerinden biridir. Eğlenme, bilgi edinme, dinlenme ve zaman geçirme gibi birçok amaçla izlenen televizyon dizileri, günlük yayınlanan pembe diziler, durum komedileri, mini diziler gibi türleri ile insanların günlük kaygılarından ve yorgunluklarından uzaklaşmasını sağlayan televizyon yapımlarıdır (Sayılğan’dan aktaran Penpece ve Yılmaz, 2014). Radyo Televizyon Üst Kurulu’nun (RTÜK) 2018 yılında yaptığı *Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması*’nda katılımcılara televizyon yayınlarını izleme nedenleri sorulmuş, verilen cevaplara göre, araştırmada yer alanların %35,7’si televizyonda rutin olarak takip ettiği yayınlar olduğu için televizyonu izlediklerini belirtmiştir. Bu cevabı verenlerin önemli bir bölümünün dizileri takip ettiği saptanmıştır (rtük.gov.tr, 2019).

Dizilerin konusu, konuya uygun karakterleri, karakterlere hayat veren oyuncuların rol gereği davranışları izleyicilerde beğeni oluşturduğu takdirde seyredenler kendilerini o karakterlerle özdeşleştirebilmektedirler. Bu sebeple dizilerde izleyicilere sunulan konuların toplum tarafından kabullenilmesi daha kolaydır. Bu sayede de diziler, toplumun herhangi bir konudaki tutum ve algılarının oluşumunda etkin rol oynamakta ve izleyicinin istenilen şekilde değişmesini sağlayabilmektedir (Kırtepe, 2014, s. 17).

Televizyon dizilerinin gelişimine bakıldığında, ilk başlarda *dizi* ve *seriyal* olarak ayrılan formatlar arasındaki ayrım oldukça belirgin olmasına rağmen, günümüzde *dizi* ve *seriyal*’i birbirinden ayırt etmek oldukça zordur. Her bölümde farklı bir olayı anlatan, aynı karakterler ile devam eden ve dramatik bir anlatı olan dizide her bölüm sonunda öykü sonuca ulaşmaktadır. Seriyaller ise her bölümde kapanmayan bir ana öykü ile onun etrafında her bölümde biten yan öykülerden oluşan dramalardır (Çöteli, 2016, s. 125).

Ancak, günümüz televizyonlarında artık bu ikileme son verilerek dizi ve seriyallerin izleyiciyi kendine bağlayan olumlu yönlerinin beraber kullanıldığı dizi seriyalleri ortaya çıkmıştır. Bu yeni yapı, iki formatın özelliklerini de içinde barındırmakta ve her bölüm, açılıp kapanan bir öyküyü anlattığı gibi devam eden bir öyküyü de anlatabilmektedir. Böylelikle izleyici, dizinin herhangi bir bölümünü kaçırsa bile diziden kopmadan, sonraki bölümleri takip edebilmektedir. Türkiye’de de dizi-seriyal denilen yeni format uygulandığı için bu çalışmada dilsel kullanım dikkate alınarak “*dizi*” terimi kullanılacaktır.

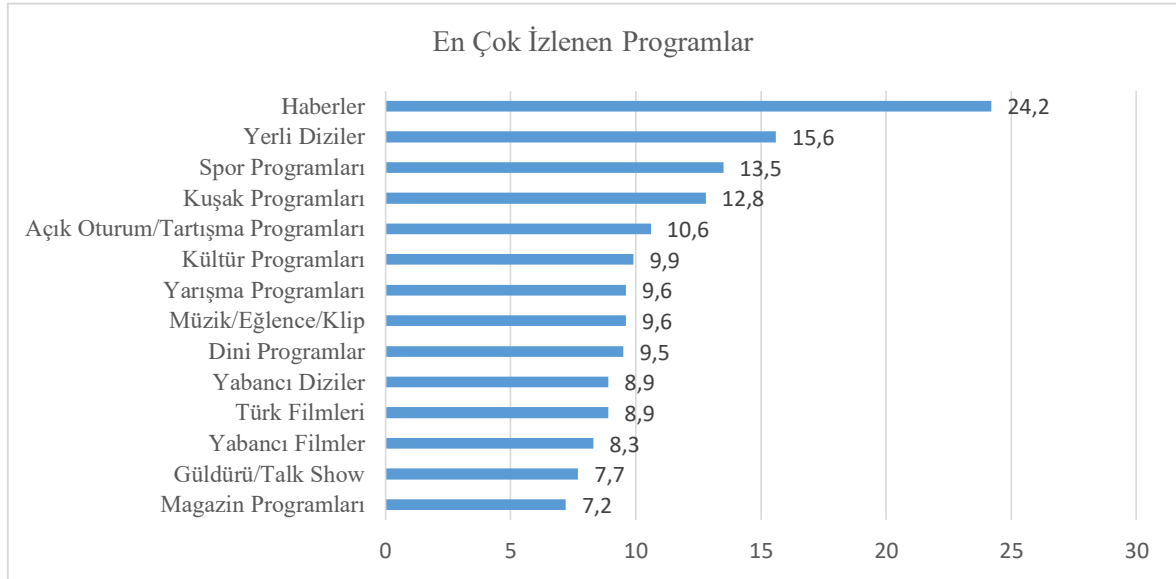
Televizyon dizilerinin tarihsel gelişimine baktığımızda, kökenleri, sanayi devriminin ardından basın alanında yaşanan gelişmelerin sonucu olarak 19. yüzyılda ortaya çıkan tefrika romanlara dayanmaktadır. Türk televizyonlarında yer alması ise, diğer bir öncülü olan radyolarda yayınlanan ‘arkası yarın’lardan da sonrasına, 1970’li yıllara dayanmaktadır (İmik ve Yağbasan, 2007). Türkiye Radyo Televizyon (TRT) Kurumu’nun 1964 yılında kurulmasıyla hayatımıza giren ve 1968 yılında ilk yayınların başlamasıyla bugünlere gelen Türk televizyon yayıncılığı çok uzun süre yabancı kaynaklardan yararlanmış olup izleyiciler televizyonda yabancı yapımları izlemişlerdir (Cereci, 2014, s. 2). Televizyonun yayın hayatına başlamasından kısa bir süre sonra TRT tarafından ilk defa 1972 yılında, bir Fransız dizisi olan, “*Bedava Dünya Gezisi*” adlı dizi, Türkçe seslendirme yapılarak izleyenlere sunulmuştur. Ardından Türk izleyicisi önce Brezilya yapımlı, sonrasında ise *Virginia*, *Dallas* ve *Yalan Rüzgârı* gibi Amerikan yapımlı ‘pembe dizilerle’ tanışmıştır (Öneren, 2013, s. 78).

Türk izleyicinin yerli yapım dizilere kavuşması da çok uzun sürmemiş ve dönemin TRT Genel Müdürü İsmail Cem'in, 1974 yılında, Yeşilçam'ın ünlü yönetmenlerini yerli dizi üretmek üzere TRT'ye davet etmesiyle yerli dizi serüveni hız kazanmış (Hristidis'ten aktaran Çelenk, 2010, s. 20) ve ilk yerli Türk dizileri TRT'nin de desteğiyle izleyiciyle buluşturulmuştur. İlk Türk mini dizisi olarak arşivlere giren 'Aşk-ı Memnu'nun ardından 1980'den sonra, Türk Edebiyatından uyarlanan; Denizin Kanı, Kiralık Konak, Sekiz Sütuna Manşet, Merdiven, Üç İstanbul, Küçük Ağa, Kartallar Yüksek Uçar gibi diziler yapılmıştır. Bunları içinde komedi unsuru da barındıran, Kaynanalar, Kuruntu Ailesi, Perihan Abla ve Bizimkiler gibi diziler izlemiştir (Yanardağolu'ndan aktaran Öneren, 2013, s. 78).

Televizyon kanallarının artmasıyla televizyon dizilerinde ve izleyicilerin dizi izleme alışkanlıklarında da artış meydana gelmiştir.

RTÜK'ün (2019) araştırmasına göre izlenme oranlarına bakıldığında yerli dizilerin tüm programlar içerisinde izlenme oranının %15,6 ile ikinci sırada yer aldığı görülmektedir. Yayın dönemi boyunca izleyicilere farklı türlerde televizyon dizileri sunulmaktadır.

Şekil 1: En Çok İzlenme Düzeyine Sahip Olan Programlar Grafiği

Kaynak: RTÜK, 2019

Suçlu, suç ve suçun çözümü üstüne polisi merkeze alarak yapılan dizilerdir. Kamunun hem güvenliğini hem de huzurunu sağlayan bir birim olan polislik, her zaman göz önünde olan, suç ve suçluyla mücadelede akla gelen bir meslek grubudur. Bir meslek olmakla birlikte, aynı zamanda kamusal düzenin önemli bir unsuru olan polislerin, toplumsal süreçte hem sosyal hayatları hem de iş yaşamları birçok mecrada olduğu gibi televizyon dizilerinde de konu olarak tercih edilmekte ya da bir şekilde (Başrol oyuncusu, figüran vb.) yapımın içerisinde yer almaktadır. Dizi türlerine bakıldığında, polisin ilgilendiği her türlü konuyu içine alan tüm diziler, polisiye diziler olarak adlandırılmaktadır. Polisin, dizilerdeki temsilinde, gerçeklikle ne kadar bağ kurulduğu, programa göre değişmekte, izleyenlere yansıtılan konuya ya da olaya göre farklılık göstermektedir.

İlk olarak, 1970 ile 1980 arası dönemde "Kaçak", "Tatlı Sert", "Komiser Columbo" gibi yabancı dizilerle TRT ile Türk izleyicisinin hayatına giren polisiye diziler, zamanla yerini "İz Peşinde", "Kanun Savaşçıları" gibi yerli yapım polisiye dizilere bırakmıştır

(trt.gov.tr, 2019). Günümüzde de devam eden birçok polisiye dizi bulunmaktadır. Özellikle, 2006 yılında ilk defa izleyici ile buluşan ve hala devam eden “Arka Sokaklar” dizisi 15 yıllık yayın hayatıyla en önemli polisiye dizi örneklerindedir.

Literatür incelendiğinde temsil ve gerçeklik arasındaki sınırın giderek daraldığı görülmektedir. Bununla birlikte televizyon dizilerindeki temsillerinde insanlar tarafından gerçekmiş gibi algılandığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Bütün bunlar bir arada değerlendirildiğinde çalışma konusu olan televizyon dizilerinde izleyicilere yansıtılan polis temsiline, polis eşlerine etkisini araştırmak amacıyla, içerisinde yer alan ve çalışmada anahtar tema olarak kullanılacak, argo, alkol ve şiddet sahneleriyle, “Behzat Ç. : Bir Ankara Polisiyesi” dizisi örneklem olarak alınmıştır.

2. Farklı Bir Polisiye: Behzat Ç.: Bir Ankara Polisiyesi

Kitap uyarlaması olarak ilk kez 19 Eylül 2010 tarihinde ekranlara gelen *Behzat Ç.: Bir Ankara Polisiyesi*, yayımlandığı dönemde, işlediği konu ve içerisinde mizahla birlikte yoğun argo ve şiddet barındırması nedeniyle uzmanlar ve izleyici tarafından sıklıkla tartışılmıştır. Bir başkomiser ve ekibinin, Ankara Emniyet Müdürlüğü Cinayet Bürosunda yaşadığı olayları, her bölümde farklı bir konu üzerinden aktaran dizi, söylemsel ve içeriksel özellikleriyle, izleyiciler tarafından diğer polisiye dizilere nazaran alışılmadık dışında karşılanmıştır. İlk olarak 19 Eylül 2010 tarihinde ekranlara gelen dizi 17 Mayıs 2013’te final yapmış, ardından 25 Temmuz 2019’da tekrar yayınlanmaya başlamasına rağmen 19 Eylül 2019’da ekranlara veda etmiştir. Serdar Akar’ın yönetmenliğini yaptığı dizi de Erdal Beşikçiöğlü, Güven Kıraç, Nejat İşler, Ege Aydan gibi isimler rol almıştır (startv.com.tr, 2020).

3. Yöntem

Televizyon dizilerinde gerçeklik, temsiller yoluyla izleyiciye sunulmaktadır. Polislik mesleğiyle ilgili olarak insanlarda doğal bir algı olmasıyla beraber diziler yoluyla da bir polis algısı oluşmaktadır. Bu çalışma, “Behzat Ç.: Bir Ankara Polisiyesi” dizisi ile izleyicilere sunulan polisin, polis eşlerindeki polis algısıyla uyuşup uyuşmadığını görebilmek amacıyla yapılmıştır. Bu çerçevede, televizyon dizilerinde sunulanlar, gerçeği ne kadar etkilemektedir? Sorusu araştırma problemi olarak ele alınmıştır. Çalışmada evren olarak *Emniyet Genel Müdürlüğünde* çalışan polislerin eşleri ele alınmış, örnekleme, bir odak grubunda ortalama 10-12 kişinin bulunması gerektiği yaklaşımıyla, Diyarbakır’da görev yapan polis memurlarının gönüllülük esasıyla, görüşmeye katılmak isteyen arasından 10 polis memurunun eşi rastgele örneklem yoluyla dâhil edilmiştir.

Katılımcılar seçilirken demografik özelliklerinin (yaş, sosyo-ekonomik düzey, meslek gibi) birbirine yakın olmasına ve aynı meslek grubunda yer alanlar olduğu için aralarında hiyerarşik bir ilişki olmamasına dikkat edilirken birbirleriyle olan ilişkileri dikkate alınmamıştır. Veriler *odak (fokus) grup görüşmeleri* yoluyla toplanmıştır. Veri toplama tekniği olarak, odak grup görüşmesinin tercih edilme sebebi, odak grup çalışmasının, bireylerin sunduğu fikirlerin diğer katılımcılar tarafından geliştirilerek daha detaylı bilgilere ulaşma imkânı tanınması ve geniş bir bakış açısı sunarak büyük resmin görünmesini sağlaması gibi olanaklarla diğer veri toplama yöntemlerine nazaran farklılık göstermesidir. Bu nedenle, etkileşim olmadan elde edilemeyecek bilgiye grup görüşmesi yoluyla ulaşmak, bireysel algı ve görüşleri görebilmek açısından önemlidir (Sönmez’den aktaran Çakmak, Fidan vd., 2014).

10 katılımcı ile 12 Aralık 2019 tarihinde tek oturumda gerçekleştirilen görüşme, “Behzat Ç.: Bir Ankara Polisiyesi” dizisinin, çalışma, televizyon dizileri bağlamında değerlendirilse de istenilen bölüm ve izlenilecek sürelerle erişimin kolay olması ve dizinin

yayımdan kaldırılmış olması nedeniyle dijital medya üzerinden, alkol, argo ya da şiddet içeren görüntülerinin yer aldığı, birinci, on altıncı, kırk dördüncü, yetmiş ikinci ve sekseninci bölümlerinden kesitlerin izlettirilmesiyle toplamda 138 dakika sürmüştür.

Görüşme süresince katılımcılara müdahalede bulunulmamış ve katılımcıların birbirleriyle etkileşimlerine karışılmamıştır. Ses kayıt cihazıyla kaydedilen konuşmalar, daha önce belli başlıklar altında oluşturulan anahtar temalara uygun olarak yapılan içerik çözümlemesi ile katılımcıların birbirleriyle etkileşimi ve beden dilleri takip edilerek alınan notlar çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Ayrıca, görüşme esnasında benzer sorulara verilen cevapların tutarlılığı göz önünde bulundurulmuştur. Oturum sonunda gruba irdelenmiş olan konular özetlenerek varsa düzeltme yapma ve son söz hakkı verilerek, görüşme sonlandırılmıştır.

Odak grup görüşmesindeki demografik bulgular incelendiğinde katılımcıların hepsinin kadınlardan oluştuğu, 6'sının lisans, 4'ünün ön lisans mezunu olduğu, 6 katılımcının öğretmen, 2 katılımcının hemşire, olarak çalıştığı diğer 2 katılımcının ise çalışmadığı tespit edilmiştir. Katılımcılar K: 1, K: 2, K: 3 olarak kodlanmıştır. Bulgular kısmında sorulan sorular ve katılımcılar tarafından verilen cevaplar özetlenerek sunulmaktadır. Verilen yanıtlardan birbirine paralel olanlar ayrıca gösterilmemiştir. Çalışma, katılımcıların verdiği cevaplarla sınırlıdır.

4. Bulgular ve Değerlendirme

Çalışmaya dâhil olan katılımcılar Behzat Ç: Bir Ankara Polisiyesi dizisini seyredenler arasından seçilmiş olsa da geçerlilik ve güvenilirlik açısından katılımcılardan araştırmanın görüşme kısmında öncelikle diziler ve dizideki karakterler hakkında bilgi vermeleri istenilmiştir.

İlk olarak katılımcılardan genel olarak televizyon dizileri ve Behzat Ç. dizisi ile dizideki karakterler hakkında ne düşündükleri sorulmuş, bu yolla, katılımcıların konuya ne kadar hâkim oldukları ölçülmüştür.

S1: Televizyon dizilerini gerçekçi buluyor musunuz?

Görüşmeye katılanların soruya verdikleri cevaplar aşağıdaki ifadelerle özetlenebilir.

“Genelde aynı formatta diziler olsa da hayatın içinde var bunlar” (K:3)

“Bir dönem çocuklar için yayınlanan fantastik dizileri saymazsak hayatı anlatan konuları işliyorlar” (K:5)

“Ben daha çok tarihi dizileri izliyorum onlarda bildiğim, kadarıyla gerçeklerden uyarlama” (K:6)

“Yaz aylarında yayınlanan gençlik dizilerinin tamamen eğlence amaçlı olduğunu düşünüyorum ancak tarihi ya da polisiye dizileri çok gerçekçi buluyorum” (K:9)

Dizilerin gerçekliği ile ilgili sorularda katılımcıların verdiği cevaplar televizyon dizilerini, türü ve konusuna göre gerçek buldukları yönünde olurken, özellikle çocuklar için yapılan ya da gençliği anlatan dizileri gerçeklikten uzak gördükleri, tarihi ve polisiye dizileri ise gerçekçi buldukları görülmektedir. Bu da şunu göstermektedir ki; dizilerde sadece sunulan olaylar, karakterler ya da mekânların gerçeğe benzemesi ya da dizinin anlattığı gerçeklik, izleyicide gerçeklik algısı oluşturmamakta, izleyicideki gerçeklik algısı diziyi arasında oluşan bağ ve dizinin biçiminden de kaynaklanmaktadır.

Katılımcılara sorulan ikinci soru ise; izlemeyi tercih ettikleri dizi türlerini öğrenmek için sorulmuştur. Buradaki amaç çalışmanın örneğini oluşturan polisiye türüne katılımcıların ilgisini görebilmektir.

S2: Hangi tür dizileri izlemeyi tercih ediyorsunuz?

Katılımcıların soruya verdikleri cevaplar aşağıdaki gibidir:

“Dönem dizileri çok hoşuma gidiyor, ikinci sıraya polisiyeyi koyabilirim” (K:3)

“Ben gerek roman olsun gerek film gerekse dizi... Polisiye her zaman ilk tercihimdir” (K:4)

“Tarihi diziler ve polisiye diziler” (K:6)

“Polisiye diyebilirim” (K:7)

“Benim için de polisiye” (K:8)

“Tarihi, gençlik ve polisiye diziler” (K:10)

Dizi tercihleri ile ilgili soruya katılımcıların verdikleri cevaplar ağırlıklı olarak polisiye dizileri izlemeyi tercih ettiklerini göstermektedir. Bu da katılımcı grubun çalışma konusuna sağlayabileceği katkıya geçerlik ve güvenilirlik kazandırmaktadır.

Diğer soruda katılımcılara “Behzat Ç.: Bir Ankara Polisiyesi” adlı dizi hakkındaki görüşleri sorulmuş ve alınan cevaplarda katılımcıların diziyi genellikle diğer polisiye dizilere nazaran farklı buldukları ve dizinin polisi olduğundan farklı aktardığı görüşünde oldukları görülmüştür.

S3: “Behzat Ç.: Bir Ankara Polisiyesi” dizisi hakkında ne düşünüyorsunuz?

Katılımcıların soruya verdikleri cevaplar şöyledir:

“Farklı bir polis anlatımı” (K: 2)

“Böyle bir polislik yok” (K: 7)

“İzlerken bu kadar da olmaz dediğim, diğer polisiye dizilere göre farklı bulduğum bir dizi” (K: 8)

“Polisleri olduğundan farklı anlatan bir dizi” (K: 10)

Sonrasında katılımcılara, diziyi ne kadar hâkim olduklarını tespit edebilmek amacıyla dizide yer alan karakterler sorulmuş ve alınan cevaplarda katılımcıların diziyi hâkim oldukları saptanmıştır. Bu da geçerlilik ve güvenilirlik açısından önem arz etmektedir.

S4: Dizideki karakterlerden örnek verebilir misiniz?

Verilen cevaplar şu şekildedir:

“Behzat ve Harun” (K: 3)

“Hayalet, Akbaba, Harun ve tabii ki Behzat Ç.” (K: 6)

“Behzat, Harun ve Ercüment Çözer” (K: 7)

“Behzat ve Harun, Hayalet, Ercüment” (K: 8)

“Memduh Başgan, Ercüment ve Behzat” (K: 10)

Diziyle ilgili sorulardan sonra katılımcılara dizinin bölümlerinden kesitler izlettirilmiş, dizideki temsili gerçek hayatla kıyaslayabilmeleri amacıyla karşılaştırmaya yönelik sorular sorulmuştur.

Bu çerçevede, öncelikle eşlerini dizideki hangi karaktere benzettikleri hakkında bilgi vermeleri ve karakterlerle karşılaştırmaları istenilmiştir. Verilen cevaplar katılımcıların eşlerini *mutlak* olarak bir karaktere benzettiklerini ortaya koymuştur.

Dizilerde her bölümde ana, yardımcı, misafir ve figüran olmak üzere onlarca karakter ekranlara gelmektedir. İzleyicilerde bu karakterlerin davranışlarını deneyimlemek üzere dizileri seyrederek. Karakterlerin yaşam biçimleri, olaylar karşısındaki tutumları izleyicilerin de tutum ve davranışlarına olumlu ya da olumsuz etkiler edebilmektedir. Bu etki sunulanın gerçek olarak algılanmasıyla doğrudan veya dolaylı olarak ilişkilidir. Sorunun sorulmasındaki amaç dizide sunulan polis temsilinin gerçekle uyumunu ölçmektir. Verilen cevaplar ile sorulan sorunun amacı örtüşmektedir. Cevaplarda genellikle ana karakter olan Behzat Ç. yerine daha çok yan karakterlere benzetme vardır. Buradaki önemli husus, dizideki Behzat Ç. karakterinin hayat tarzı ile katılımcıların eşlerinin yaşam tarzının birbiriyle uyum sağlamasıdır.

Dizideki karakterlerle katılımcıların eşleştirme yapabilmeleri, dizide temsil edilen rollere yönelik oluşan algının gerçeğe yakın olduğunu göstermektedir. Bu da dizinin katılımcılar üzerindeki etkisinin sınırlı olduğunu ortaya koymuştur.

S5: Eşinizi dizide yer alan karakterlerden benzettiğiniz bir karakter var mı?

Katılımcıların soruya verdikleri cevaplar şu şekilde özetlenebilir:

“Akbaba gibi çok konuşmuyor” (K: 1)

“Benim eşim çok disiplinli, kural neyse o. O yüzden en çok Cevdet’e benziyor” (K: 5)

“Hayalet’in aynısı, herkesi tanır” (K: 6)

“Harun gibi komiktir eşim” (K: 8)

“Akbaba’ya çok benzetiyorum. Benim eşim de çok soğukkanlıdır” (K: 9)

“Sabri (Hayalet). Çok gizemli, hiçbir şey anlatmaz” (K: 10)

Son sorularda ise, dizinin katılımcılarda oluşturduğu etki ve gerçeklik algısı ile alakalı sorular yöneltilmiştir. Buradaki amaç polisi anlatan bir dizinin, gerçek yaşamda bu mesleği yerine getiren insanların en yakınlarına nasıl bir etki bıraktığını görebilmektir. Medin’in (2016, s.97) çalışmasında belirttiği gibi polisiye dizilerde genel olarak ana karakterler idealize edilerek iyilik, cesaret, ahlak ve erdem bağlamında inşa edilmektedir. Polisler toplumca kabul edilebilir eylemler sergilemekte, hem meslektaşlarıyla hem de vatandaşlarla örnek oluşturacak nitelikte iletişime sahip olarak sunulmaktadır. Güvenlik güçlerini temsil eden bu karakterler zaman zaman şiddete başvursa da ya da argo konuşsa da bu durum geçici olarak kabul edilmekte ve yaşam tarzı olarak gösterilmemektedir.

Bundan dolayı izler kitle, karakterlerle özdeşlik kurabilmekte ve katharsis sağlanmaktadır. Verilen cevaplar da katılımcıların dizilerden etkilendiğini ve gerçekçi bulduklarını göstermektedir. Dizide yaşanan olayları gerçekçi bulduklarını ve eşlerinin de bu olaylara benzer olaylar yaşadıklarını belirterek dizinin tam anlamıyla olmasa da polisin olumlu yönlerini gerçeğe yakın gösterdiğini ancak dizideki şiddet ve argonun gerçekle uzaktan yakından ilgisinin olmadığını ifade etmişlerdir. Buna rağmen, yine verilen cevaplardan dizilerdeki temsilin bir yere kadar gerçeklerle örtüşse de mutlak bir gerçeklikten bahsedilemeyeceği anlaşılmaktadır.

S6: Behzat Ç. dizisinde sunulan olayları ve polis temsilini gerçekçi buluyor musunuz?

Katılımcıların verdikleri cevaplar şu şekilde özetlenebilir:

“Dizideki olaylar gerçek tabii, eşim sürekli böyle şeyler yaşıyor ama şiddet kesinlikle yok” (K: 1)

“Dizi olaylar bakımından kesinlikle gerçekçi, benim eşim de gece gündüz görevde, stres, zorluk bunlar var ama öyle darp falan imkânsız” (K: 3)

“Özellikle diğer dizilerle kıyasladığımda olaylar daha gerçekçi duruyor. Şiddetin ve argo sözlerin yer aldığı sahneler reyting kaygısı, gerçekle bağdaşmıyor” (K: 4)

“Sonuçta bir dizi, darp etme ya da küfür etme gibi gerçeği yansıtmayan, abartılı yerler olsa da gerçeğe yakın gibi geliyor” (K: 5)

“Olaylar gerçek, anlatım çok abartılı” (K: 6)

“Olaylar gerçekçi ama şiddet gibi bazı noktalarda eksik ya da yanlış bilgiler var gibi” (K: 7)

“Olaylar gerçekçi olsa da gerçek dışı şiddet görüntüleri var” (K: 10)

Diğer soruda katılımcılara dizide temsil edilen polisin kişilik özelliklerinin sunumuyla ilgili soru sorulmuştur. Alınan cevaplar önceki sorulara verilen cevaplara bütünleşik olarak dizide yaşanan olayların gerçeklerle uyduğu ama temsil edilen polisin gerçekle uyuşmadığı yönündedir.

Özellikle dizideki şiddet ve argo, yine karakterlerin düzensiz hayatı gibi temsillerin gerçeği yansıtmadığı görüşü ağır basmaktadır. İmgelerin nesneliliğinin oluşturduğu gerçeklik etkisinin, algılayanın o imge hakkında sahip olduğu bilgiye dayandığı (Yücel, 2013, s. 44) bağlamı, katılımcıların polis eşi olmalarıyla birlikte değerlendirildiğinde, izleyicinin temsile yönelik gerçeklik algısı daha iyi anlaşılmaktadır.

S7: Dizideki polislerin kişilik özellikleri ve yaşam şekilleri gerçeği yansıtmakta mıdır?

Katılımcılar tarafından verilen cevaplar şu şekildedir:

“Yok polisler böyle değil kesinlikle, o kadar şiddet, küfür, alkol...” (K: 1)

“Ben şiddet uygulayan, bu kadar savruk, elinden alkol düşmeyen polis olacağına inanmıyorum” (K: 2)

“Evet polisler dizideki gibi birbirine tutkun, sürekli beraber vakit geçiriyor, gece gündüz çalışıyorlar ama dizide gösterildiği gibi yaşamıyorlar hayatı” (K: 3)

“Polisler belli aşamalardan geçerek teşkilata alınan insanlar hayata ve vatandaşa böyle yaklaşmaları mümkün değil. Küfürü ve alkolü söylemiyorum bile...” (K: 6)

“%95’i üniversite mezunu olan polislerin olaylara ve insanlara yaklaşımı dizideki gibi olamaz” (K: 8)

“Bazı durumlarda sabırlarının çok zorlandığını eşimden biliyorum ama polislerin sabır gösterme konusunda çok dirayetli olduklarını düşünüyorum” (K: 9)

“Öncelikle polislerin işin gerekleri dışında düzenli bir hayatları var. Çoğunluğu evli, alkole değil ailesine düşkün. Dizide anlatılan polisle gerçekteki arasında dağlar kadar fark var” (K: 10)

Her ne kadar Algül (2019 s.271) çalışmasında izleyicilerin gerçek hayatla, dizilerde kurgulanı özdeşleştirdiğini ve bu kurgusal dünya karşısında savunmasız kalarak kendisine sunulanı olduğu gibi kabul ettiğini ifade etse de katılımcılar tarafından verilen cevaplar dizide sunulan polisin gerçek hayatta bu mesleği icra eden polislerin kişilik özellikleriyle örtüşmediği yönündedir. Bu da izleyicilerin temsili hemen kabullenmediği anlamını doğurmaktadır.

Bir sonraki soru da polislerin olaylara yaklaşımı yine dizi bağlamında katılımcılara sorulmuş ve katılımcılar tarafından polislerin dizide bazı yönlerde gerçeğe yakın tasvir edildiğini ancak yine şiddet ve argo konusunda gerçek dışı bir sunum olduğu görüşü ortaya çıkmıştır. Katılımcılar özellikle dizideki her karakterin bazı yönlerinin polislerde olduğunu ve karakterler dışında, bazı noktalarda yine polisle uyum gösterdiğini belirtmişlerdir.

S8: Genel anlamda dizideki polis temsilini nasıl buluyorsunuz?

Katılımcılar tarafından şu cevaplar verilmiştir:

“Genel anlamda polisin çalışma koşulları olsun, toplumun her kesimiyle iletişim olsun gerçeğe yakın bir temsil olduğunu düşünüyorum ancak şiddet ve argo yok” (K:2)

“Evet polisler yalnız, polisler hep beraber ama olaylar bu şekilde çözülmüyor” (K:3)

“Yani dizide polisin orta sınıf gösterilmesi, polislerin işte ya da sosyal hayatta 7/24 beraber olması ve özelde de sorunları olması bir gerçek sıkıntı şiddet yanlısı ve ağız bozuk gösterilmesi” (K:6)

“Dizide polislerin bir türlü düzenli bir aile hayatı olmaması ya da düzenli bir ilişki bile kuramamaları, sürekli argo konuşmaları, sorgu sahneleri gereğinden fazla abartılı” (K:7)

“Şüpheli olmaları, sürekli çalışmaları, hep diğer polislerle iç içe olmaları tamamen gerçek ama argo ya da şiddet yok” (K:10)

Verilen cevaplar daha önceki sorulara verilen cevaplara uyum göstermekte ve katılımcılar dizinin bazı noktalarda gerçeği yansıttığını kabul ederken özellikle şiddet ve argo konusunda gerçeği yansıtmadığını vurgulamaktadır.

Katılımcılara son olarak Behzat Ç. dizisini diğer polisiye dizilerden ayıran özelliğin ne olduğu sorusu sorulmuş ve katılımcılar dizinin diğer polisiye dizilerden olaylar, Emniyet Teşkilatının yapısı, anlatımı ve gerçeğe yakınlığı gibi sebepleri göstermiştir. Bu da katılımcıların diziden olumlu yönde etkilendiklerini ve kendi gerçekleriyle örtüştüğünü ortaya koymaktadır.

S9: “Behzat Ç.: Bir Ankara Polisiyesi” dizisini diğer polisiye dizilerden ayıran en önemli özelliği nedir?

Katılımcıların verdiği cevaplar şöyledir:

“Başka dizilerde polisler her göreve bakıyor, Emniyette öyle bir durum yok. Herkes uzmanlığına göre ilgili yerde çalıştırılıyor. O yönden diğer dizilere göre daha gerçekçi” (K:3)

“Teşkilatın hiyerarşik yapısı, işleyişi, genel manada birimlerin koordinasyonu olduğu gibi aktarılıyor” (K:4)

“İçerisinde dram var, mizah var, Ankara var... Kullanılan dil sokak dili...” (K:7)

“Karakterler çok samimi, çok bizden, bazen eşimi, bazen de eşimin arkadaşlarını görüyorum dizide” (K:8)

“Birkaç nokta dışında polisi olduğu gibi anlatıyor” (K:10)

Sonuç ve Öneriler

Birey, yaşadığı hayat süresince bir öğrenme eğrisinden geçmekte ve algılarını anlamlandırmaktadır. Anlamlandırma sürecinde çevresel faktörler ve uyaranlar kadar ihtiyaçlar ve rol modeller de etkilidir. Zihinsel ve fiziksel gelişim sürdükçe algılar da gelişmekte ve değişmekte olup, alınan eğitim, sosyal ortam ve çevre, okunan kitap, dinlenen müzik gibi birçok etken, algının oluşmasına ya da değişmesine neden olmaktadır. Televizyon da görselliği ve program çeşitliliği ile algıya olumlu ya da olumsuz etki etmekte ve bunu kendi gerçekliğini temsiller yoluyla izleyenlere sunarak sağlamaktadır.

Televizyondaki gerçekliği farklı bir şekilde savunsa da hem liberal çoğulcu yaklaşım hem eleştirel/ Marksist yaklaşım hem de fenomenolojik yaklaşım televizyon gerçekliğinden bahsetmektedir.

Görev alanı nedeniyle sürekli göz önünde olan polisler için insanlarda var olan polis algısına, yaşananlar, duyulanlar, okunanlar veya görülenler olduğu kadar televizyon da etki etmektedir. RTÜK’ün yaptığı araştırma her 7 kişiden 1’inin televizyonda yerli dizi izlemeyi tercih ettiğini, yabancı dizileri de değerlendirdiğimizde bu oranın yaklaşık 4 kişiden 1’e çıktığı görülmektedir. Bu oran televizyon dizilerinin etki alanını ortaya koymaktadır.

Stuart Hall asıl olanın temsil olduğunu belirterek medya tarafından tasarlanan temsilin, insanlar tarafından içselleştirildiğini varsayar ve sunulanın gerçeklikten koparılmadan izleyiciye aktarılmasının önemine vurgu yapar. Bu bağlamda elinizdeki çalışma; bir polisiye dizi olan “Behzat Ç.: Bir Ankara Polisiyesi” dizisinde temsil edilen polisin, gerçek hayatta bu mesleği yapan polislerin eşleri tarafından nasıl algılandığını ölçmeye çalışmış; televizyondaki temsilin gerçek hayattaki temsil edilenin yakınlarında ne kadar etki ettiğini görmeyi amaçlamıştır.

Temsiller ile bireylere ulaştırılan her bir durum gerçeği ifade etmese de gerçeğin yeniden oluşturulmuş hali de bir temsili ifade etmektedir. Bu çerçevede ele alınan her bir temsilin aslında bireylerde yeni tutum ve davranışlara yol açtığı görülmektedir. Bireyler medyada var olan temsilden bazen olumlu bazen olumsuz etkilenmekte ve etkilendiği şekliyle de gerçek hayatlarına yansıtılabilmektedir. Burada imge kavramı öne çıkmaktadır. İmge var olan gerçeğe ve gerçekliğe gönderme yapan, varlığını gerçeklik üzerinden kuran bir kavramdır. Günlük yaşamda televizyon gerçekliğini yaratan imgeler olan televizyon iletileri de aslında gerçekliğin çok boyutlu birer kurgusudur. Temsiller de imgeler yoluyla gerçeğe yaklaştırılmakta, gerçek gibi gösterilmekte ve gerçek gibi inşa edilmektedir.

Bu çerçevede, makalede ele alınan televizyon yapımının sunduğu gerçekliğin etkisi; odak grubu metodu aracılığıyla yapılan görüşmeler sonucunda ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Dizinin bireyler üzerindeki etkisinin ölçülmeye çalışıldığı araştırmada, görüşülenlerin sorulara vermiş olduğu cevaplar incelendiğinde, dizide sunulan olayların gerçekle örtüştüğü tespit edilmiştir. Ancak, çalışmada asıl olan polisin temsili ve gerçek hayatta bu mesleği yapan polislerin, birinci derece yakınları olan, eşlerinin algısıdır.

Bu açıdan katılımcıların verdiği cevaplar dizinin belli noktalarda polisi kesinlikle yansıtmadığı yönündedir. Bu da dizilerde temsil edilenlerin gerçek hayatta bunu yaşayanların yakınlarına gerçeklik bağlamında mutlak olarak etki etmediğini ortaya koymaktadır.

Verileri elde edebilmek amacıyla odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiş bu çerçevede katılımcılara öncelikle televizyon dizileri ve Behzat Ç. dizisi ile alakalı sorular sorularak, genel olarak televizyon dizilerine ve özel olarak Behzat Ç. dizisine ne kadar hâkim oldukları ölçülmeye çalışılmıştır. Katılımcıların verdikleri cevaplar incelendiğinde televizyon dizilerinin farklı türlerini yanıtlarında örnek olarak sunmaları ve Behzat Ç. dizisinin konusu ile karakterlerine yönelik cevapları, konuya hâkim olduklarını göstermektedir. Bu da geçerlilik ve güvenilirliğini desteklemektedir.

Çalışma bağlamında sorulan diğer sorularda katılımcılardan dizide sunulunun gerçekte uyumu konusunda görüş bildirmeleri istenilmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplardan şu sonuçlar çıkarılmaktadır:

- Behzat Ç.: Bir Ankara Polisiyesi dizinde sunulan olaylar gerçeğe paralel olarak sunulmaktadır.
- Dizide sunulan karakterler gerçekte uyum göstermektedir.
- Temsil edilen polislerin dizide sunulan olaylara yaklaşımı (şiddet, argo) kesinlikle gerçekte örtüşmemektedir.

Çalışmada, sonuç dizilerde temsili yapılan polislerin eşleri ile yapılan görüşmeler sonucu elde edilen verilerle oluşturulmuştur. Bu çerçevede, çıkarılan sonuçlardan hareketle; Televizyon ve izleyiciler arasındaki ilişkiyi çok boyutlu ele almak gerekmektedir. Televizyonun yaratabileceği etkinin türü ve derecesi birçok etken tarafından belirlenmektedir.

Konuyu izleyiciler açısından değerlendirdiğimizde; verilen mesajın kaynağı kadar, izleyenlerin yaşadıkları, yaşları, cinsiyetleri, meslekleri, yaşam biçimleri, hayata dönük algıları, zihinsel özellikleri, karakteri, kişiliği, inançları gibi birçok faktör televizyonun yaratacağı etkinin ve derecesinin sebebi olabilir. Dizide sunulanların katılımcıların gerçekleriyle örtüştüğü noktalar olmasına karşın alışık olmadıkları biçimde inşa edilmiştir.

Katılımcılar sorulara çok eleştirel yaklaşmamışlar, dizide sunulan iyiler, kötü sayılabilecekleri gölgede bırakmıştır. Buna rağmen katılımcılar, karakterlere yönelik benzetme yapsa da özdeşleştirme yapamamıştır. Bu da gerçeklik algısını kırmıştır.

Çalışmada, izleyicinin bildiğinin ve gelenekselinin dışına çıkılarak inşa edilen bir temsili gerçekçi bulmakta zorluk çektiği anlaşılmaktadır. Çalışmada temsille oluşturulan etkinin birey gerçekliğinden uzakta değerlendirilmesi gerektiği, temsildeki etkinin de gerçekte sınırlı olduğu görülmektedir.

Buradan hareketle, etki konusunda çalışacak araştırmacıların konuyu farklı açılardan farklı gruplarla değerlendirmeleri ve odak grup çalışmasının yanı sıra; daha fazla katılımcı ile gerçekleştirilecek izleyici araştırması (ölçek kullanımı), içerik analizi sonrası derinlemesine görüşmeler yoluyla bir araştırma yapmaları etki ve gerçeklik konusunda farklı sonuçların ortaya çıkmasını sağlayabilecektir. Bu şekilde yapılacak bir çalışma sonrası daha geniş kapsamlı bir sonuç elde edilerek etki konusu daha net görülebilecektir.

Extended Abstract

Usage of mass communication tools, including new media ones, is increasing each day. The more people use it the more they are being influenced by its contents. Despite television is a traditional media course, it is still watched for many hours. Furthermore, since it has both auditory and visual functions, terms like “audience” have emerged and very much tackled within the context of media and communication literature. Furthermore,

being one of the main tools of mass communication, television programs expand their content and aim to satisfy the audience's gratification such as information gathering, news, entertainment and education. These wide ranges of programs make televisions a tool of cultural transmission and make it more powerful in influencing the social, cultural and political spectrum. Through that role television also can create a positive or negative perception in people's minds regarding reality and impact their emotions, attitudes and behaviours (Barrett and Braham,1995, s. 94). Undoubtedly, the use of television as a powerful communication medium, motivated policymakers, cultural industrialists and educators to make use of its potential for reaching a national and international audience. Because it provides words with pictures and sound effect like movie, TV programs are being watched by a large number of people and are able to set the agenda of the audience for long and short times.

In this regard, especially the role of entertainment television in communication studies has caused a number of communication scholars and policy planners to more focus on television studies and its effects on personal and social lives and cultures. Although in historical terms television studies mostly focused on the role of television as a course for social and personal development, the effects of educational programs and its role in disseminating knowledge and information; recent studies have started to approach television programs and particularly news hours as a way of perception management and creation of a reality illusion. Because audience exposure to entertainment television programs worldwide is rapidly increasing, these approaches, benefitting from communication theories such as uses and gratification, cultivation, cognitive dissonance, hypodermic needle and social learning theories, mostly handles "TV impact" within a psychological context.

Communication in its all forms is able to change the behaviour of the receiver. As a matter of fact, no decision or policymaking can be successful without yielding communication efficiently. While conveying some thoughts or ideologies to other people, the messages could be in the form of words, symbols, signs, letters or actions which are all in the capacity of television. Since communication is accepted as a separate science, various impact studies have been carried out by researchers in the process until the present day. Through "influencing", communication may create a different reality by creating perceptions in individuals' minds. Television, via the programs, causes changes in the attitudes and behaviours of individuals by conveying their truth to the viewers. TV serials also have an enormous impact on this message conveying process. Because they have an important role in public order, policing concepts and the lives of officers are widely covered by media courses and in TV serials. In this regard, this study examines the effect of television on the audience through analysing the Turkish criminal serial "Behzat Ç.: Bir Ankara Polisiyesi". Through this, we tried to reveal to what extent the facts presented in the police representation in the TV series "Behzat Ç.", a detective television series, overlap with the facts seen by the police spouses.

The study is important for understanding in which direction the reality changes through 7representations on television. Methodologically, we benefitted from focus group discussion as a method of data collection, which allows other participants to access more detailed information by developing ideas and that allows the big picture to be appeared by offering a broad perspective. The findings were reached via the data obtained as a result of a focus group discussion with the spouses of 10 police officers located in Diyarbakır. The results suggest that although the representations of events and personalities are somehow in parallel with the "reality", not all the characters match up with the policing activities and the police officers. The outcomes also indicate that the media representation of policing

does not create a direct impact on the viewers. Therefore, it is necessary to handle the relationship between TV and audience unidimensionally and that the TV impact should be studied within a broader context through various factors.

Kaynakça

- Arkonaç, S. A. (2003). *Psikoloji zihin süreçleri bilimi*. İstanbul: Alfa.
- Arslan, A. (2006). Medyanın birey toplum ve kültür üzerine etkileri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 1-12.
- Baltaş, A. ve Baltaş, Z. (2007). *Bedenin dili*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Bulduklu, Y. ve Karaçor, S. (2019). *Kitle iletişim kuramları*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Cereci, S. (2014). Türk televizyon dizilerinin küresel başarısı: Evrensel İnsan Yaklaşımı. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 28, 1-12.
- Çakmak, A. Ç., Fidan, Y. ve Yurtsever S. (2014). Üstün yetenekli çocukların tv reklam algılamalarının odak grup yöntemiyle belirlenmesine yönelik bir uygulama. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 10(21), 43-64.
- Çelenk, S. (2005). *Televizyon, temsil, kültür: 90'lı yıllarda sosyokültürel iklim ve televizyon içerikleri*. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Çelenk, S. (2010). Aşk-ı Memnu'dan Aşk'ı Memnu'ya yerli dizi serüvenimiz. *Birikim Dergisi* (256), 18-27.
- Çöteli, S. (2016). İnternette izlenen dizi ve seriyallerin "araç iletidir" ve kullanımlar ve doyumlar" bağlamında incelenmesi. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 120-134.
- Erdem, H. S. (2012). Varlığın cezbesinde dil ve hakikat-nietzsche değinileriyle. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 18.
- Esslin, M. (1991). *TV beyaz camın arkası*. (Çev. M. Çiftkaya) İstanbul: 2001.
- Geçer, E. (2018). *Gerçekliğin paradoksal yenilgisi*. İstanbul: Okur kitablığı.
- Göker, G. (2015). Tele-Yaşamlar: Gerçeklik ve kurgu bağlamında Türkiye'de realite programlar. *Global Media Journal TR Edition*, 6(11), 261-282.
- İmik, N. ve Yağbasan, M. (2007). Televizyon dizilerinde kullanılan müziklerin genç izleyicilerin dizileri izleme oranına etkisi. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 28, 103-114.
- Karaboğa, T. (2016). Televizyon dizilerinde tüketim olgusu. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 2072-2101.
- Kayapa, N. ve Tong, T. (2011). Sanal gerçeklik ortamında algı. *Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezlerinden Üretilmiş Yayınlar*, 3, 348-354.
- Kırtepe, S. (2014). Televizyon dizilerinin toplum üzerindeki etkileri sosyo-kültürel bir çözümleme (Erzurum örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora tezi*. Erzurum.
- Kırtepe, S. (2015). Televizyon dizileri hakkında izleyici değerlendirmeleri. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1, 230-260.
- Otan, O. (2013). *Televizyonda gerçeklik algısı*. İstanbul: Agora Kitablığı.

- Öneren, M. (2013). İmaj yönetiminin tv dizi seyircileri üzerindeki etkisi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 157(24), 75-85
- Penpece, D. ve Yılmaz, E. (2014). Demografik değişkenler ve dizi türünün dizi tanıtım mecralarına etkisi üzerine bir araştırma. *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 1-10.
- Polat, H. (2019). Medya'da kadın ve temsil biçimi: TV dizileri üzerinden bir tartışma. *Karadeniz İletişim Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 77-96.
- Postman, N. (1994). *Televizyon: Öldüren eğlence*. (Çev. O. Akınhay) İstanbul: Ayrıntı.
- Radyo Televizyon Üst Kurulu; (2019). <https://www.rtuk.gov.tr/rtuk-kamuoyu-arastirmalari/3890/5776/televizyon-izleme-egilimleri-arastirmasi-2018>, Erişim Tarihi: 24.04.2020
- Star TV; (2020), www.startv.com.tr: <http://www.startv.com.tr/video/arsiv/dizi/behzadc>, Erişim Tarihi: 27.04.2020.
- Türkiye Radyo Televizyon Kurumu; (2020). <https://www.trtarsiv.com/ozel-video/trtnin-unutulmaz-dizileri>, Erişim Tarihi: 27.04.2020
- Tunç, A. ve Atılğan, A. (2017). Algı üzerine kurulu yönetsel bir anlayış: Algının yönetimi. *International Journal of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies*, 3(5), 228-238.
- Yücel, H. (2013). *İmgeden yoruma*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Araştırmacı Katkı Oranı: Araştırmacılar çalışmaya eşit oranda katkı sunmuştur.

Destekleyen Kurum/Kuruluşlar: Herhangi bir kurum/kuruluştan destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.